

Zakon o odbrani

("Službeni ist SRJ", br. 43/94, 11/95, 28/96, 44/99, 3/2002)

Glava I

OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se prava i dužnosti građana, Vojske Jugoslavije, saveznih organa i saveznih organizacija, organa i organizacija republika članica i jedinica lokalne samouprave, organizacija koje obavljaju javnu službu ili delatnost, preduzeća i drugih pravnih lica u odbrani suverenosti, teritorije, nezavisnosti i ustavnog poretka Savezne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: odbrana zemlje).

Član 2.

Građani, savezni organi i savezne organizacije, organi i organizacije republika članica i jedinica lokalne samouprave, organizacije koje obavljaju javnu službu ili delatnost, preduzeća i druga pravna lica (u daljem tekstu: građani, državni organi, preduzeća i druga pravna lica) i Vojska Jugoslavije svoja prava i dužnosti u odbrani zemlje izvršavaju u miru i ratu u skladu sa saveznim zakonom i drugim saveznim propisima.

Član 3.

Odbrana zemlje se ostvaruje:

- 1) organizovanjem i pripremanjem snaga za izvršavanje zadataka u odbrani zemlje, odnosno za suprotstavljanje ili odvracanje neprijatelja od napada na zemlju;
- 2) učešćem građana u oružanoj borbi i drugim oblicima suprotstavljanja neprijatelju do konačnog otklanjanja ili prestanka opasnosti za zemlju;
- 3) izvršavanjem i drugih poslova i zadataka od interesa za odbranu zemlje, u skladu sa obavezama utvrđenim planovima iz člana 6. ovog zakona i odlukama saveznih državnih organa pripremljenim za slučaj neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja, vanrednog stanja ili ugrožavanja mira u svetu.

Član 4.

Kad utvrdi da postoji opasnost ili su ugroženi suverenost, teritorija, nezavisnost, ustavni poredak ili bezbednost zemlje, zavisno od obima i stepena opasnosti koja predstoji ili je nastala, Savezna skupština proglašava:

- 1) neposrednu ratnu opasnost - ako postoji opasnost od napada ili drugog oblika spoljnog ugrožavanja zemlje;
- 2) ratno stanje - ako predstoji ili je otpočeo napad na zemlju;
- 3) vanredno stanje - ako dođe do unutrašnjih nemira većih razmera kojima se nasiljem ugrožava ustavni poredak zemlje ili kad nastupe prirodne i druge nesreće koje u velikim razmerama ugrožavaju živote građana i njihovu imovinu i materijalna dobra.

Član 5.

Neposredna ratna opasnost, ratno stanje ili vanredno stanje proglašavaju se za celu zemlju.

Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, vanredno stanje se može proglasiti i na delu teritorije.

Vanredno stanje na delu teritorije može se proglasiti i na predlog skupštine republike članice ili republičke vlade kad republička skupština nije u mogućnosti da se sastane.

Član 6.

U slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili vanrednog stanja:

- 1) građani, državni organi, preduzeća i druga pravna lica preduzimaju mere i radnje u skladu s obavezama utvrđenim planom mobilizacije i planom organizovanja priprema za odbranu i odlukama Savezne vlade;
- 2) komande, jedinice i ustanove Vojske Jugoslavije postupaju u skladu s planovima mobilizacije i upotrebe Vojske Jugoslavije i naredbama predsednika Republike.

Planove iz stava 1. tačka 1. ovog člana predlaže Savezna vlada, a iz tačke 2. tog stava - nadležni organ Vojske Jugoslavije.

Planovima iz stava 1. ovog člana (u daljem tekstu: Plan odbrane zemlje) ili izvodom iz tih planova utvrđuju se obaveze izvršilaca iz tog stava.

Član 7.

U slučaju napada na zemlju, svi građani u zemlji i inostranstvu, komande, jedinice i ustanove Vojske Jugoslavije, predstavnici državnih organa i organizacija i organi upravljanja u preduzećima i drugim pravnim licima, dužni su da, odmah po saznanju, ne čekajući poziv ili naređenje, postupe po svom ratnom rasporedu i obavezama utvrđenim Planom odbrane zemlje, odnosno izvodom iz tog plana i odlukama i merama Savezne vlade.

Član 8.

U slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili vanrednog stanja, predsednik Republike, u skladu s odlukama Vrhovnog saveta odbrane, naređuje mere pripravnosti, mobilizaciju i upotrebu Vojske Jugoslavije i druge mere i radnje koje Vojska Jugoslavije preduzima radi sprečavanja i otklanjanja opasnosti koje ugrožavaju odbranu zemlje i njenu bezbednost.

Član 9.

U slučaju ugrožavanja mira u svetu, Savezna vlada naređuje preduzimanje mera za odbranu zemlje, odnosno mera i radnji potrebnih za izvršavanje obaveza Savezne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: SRJ) predviđenih Poveljom Ujedinjenih nacija ili drugim međunarodnim ugovorima zaključenim u skladu s tom poveljom.

Član 10.

Niko nema pravo da zaključi ili potpiše kapitulaciju zemlje ili njenog dela, niti da spreči građane da se bore protiv neprijatelja koji je napao zemlju.

Ako deo teritorije SRJ bude zauzet, građani, državni organi, preduzeća i druga pravna lica, komande, jedinice i ustanove Vojske Jugoslavije, koji su ostali nepokoreni na toj teritoriji, dužni su da postupaju po propisima SRJ i izvršavaju odluke i naređenja saveznih organa koji se odnose na odbranu tog dela teritorije.

Član 11.

Građani, državni organi, preduzeća i druga pravna lica dužni su da obaveštenja i podatke o odbrani zemlje koje saznaju u izvršavanju svojih obaveza, utvrđenih ovim zakonom i drugim saveznim propisima ili na drugi način, čuvaju kao vojnu, službenu ili državnu tajnu.

Poslove bezbednosti i zaštite koji se odnose na odbranu zemlje obavlja nadležna služba Vojske Jugoslavije, a određene poslove - služba Saveznog ministarstva za unutrašnje poslove, u skladu sa saveznim zakonom kojim se uređuje bezbednost zemlje.

Član 12.

Mobilizacijom, Vojska Jugoslavije, državni organi, preduzeća i druga pravna lica i građani iz mirnodopske organizacije i stanja prelaze na ratnu organizaciju, uslove rada i stanje za vođenje rata.

Mobilizacija po obimu može biti opšta ili delimična a po načinu izvršenja - javna ili tajna.

Član 13.

Opšta mobilizacija obuhvata građane, državne organe, preduzeća i druga pravna lica, komande i jedinice i ustanove Vojske Jugoslavije i materijalna sredstva za potrebe odbrane zemlje i naređuje se u slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili vanrednog stanja.

Opšta mobilizacija se sprovodi po Planu odbrane zemlje i u skladu s propisima i odlukama saveznih organa.

Mobilizacija se može narediti i u slučaju ugrožavanja mira u svetu i bezbednosti Savezne Republike Jugoslavije.

Član 14.

Delimična mobilizacija građana, pojedinih komandi, jedinica i ustanova Vojske Jugoslavije, državnih organa, preduzeća i drugih pravnih lica i materijalnih sredstava za potrebe odbrane zemlje može se narediti i radi provere spremnosti za izvršenje mobilizacije, u okviru planiranih vežbi, kontrole i ostvarivanja nadzora nad organizovanjem priprema za mobilizaciju.

Mobilizaciju iz stava 1. ovog člana za građane, državne organe, preduzeća i druga pravna lica naređuje Savezno ministarstvo za odbranu, po odobrenju Savezne vlade, a za komande, jedinice i ustanove Vojske Jugoslavije i vojne obveznike raspoređene u Vojsci Jugoslavije - starešine na komandnim dužnostima u Vojsci Jugoslavije koje, u skladu sa odlukom Vrhovnog saveta odbrane, ovlasti predsednik Republike.

Član 15.

Organizovanje i pripremanje građana za oružanu borbu i druge oblike oružanog otpora vrši se u jedinicama i ustanovama Vojske Jugoslavije i jedinicama i organima unutrašnjih poslova.

Član 16.

U odbrani zemlje, Vojska Jugoslavije je glavna oružana sila i nosilac oružane borbe i svih drugih oblika oružanog suprotstavljanja neprijatelju. Vojska Jugoslavije objedinjava sve učesnike u oružanoj borbi i komanduje svim borbenim dejstvima.

Član 17.

U slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili vanrednog stanja, jedinice i organi unutrašnjih poslova mogu biti upotrebljeni za izvršavanje borbenih zadataka, odnosno vođenje borbe ili pružanje oružanog otpora. Te jedinice i organi u izvršavanju borbenih zadataka potčinjavaju se starešini Vojske Jugoslavije koji komanduje borbenim dejstvima.

Član 18.

U miru i ratu jedinice i ustanove Vojske Jugoslavije popunjavaju se vojnim obveznicima iz stalnog i rezervnog sastava i dobrovoljcima, kao i materijalnim sredstvima iz ratnih rezervi i materijalnim sredstvima iz popisa.

Rezervni sastav jedinica i organa unutrašnjih poslova popunjava se vojnim obveznicima.

Član 19.

Pripadnici Vojske Jugoslavije koji učestvuju u oružanoj borbi dužni su da se u svim okolnostima pridržavaju pravila međunarodnog ratnog prava i drugih pravila o humanom postupanju s ranjenicima i zarobljenicima i o zaštiti stanovništva.

Glava II

PRAVA I DUŽNOSTI GRAĐANA

Član 20.

Prava i dužnosti građana u odbrani zemlje su:

- 1) vojna obaveza;
- 2) učešće u civilnoj odbrani i zaštiti;
- 3) obučavanje za odbranu zemlje;
- 4) radna obaveza;
- 5) materijalna obaveza.

Prava i dužnosti iz stava 1. ovog člana, osim vojne obaveze, građani izvršavaju u skladu sa odlukom ili naredbom Saveznog ministarstva za odbranu.

1. Vojna obaveza

Član 21.

Vojnu obavezu građani izvršavaju pod uslovom i na način koji su propisani saveznim zakonom.

2. Učešće u civilnoj odbrani i zaštiti

Član 22.

Učešće u civilnoj odbrani i zaštiti sastoji se od obaveze izvršavanja određenih dužnosti u jedinicama i organima obrazovanim za zaštitu i spasavanje civilnog stanovništva i materijalnih dobara od ratnih razaranja i prirodnih i drugih nesreća i opasnosti.

Obavezu iz stava 1. ovog člana imaju svi građani od navršениh 18 do navršениh 60 godina (muškarci), odnosno 55 godina (žene), osim lica na službi u Vojsci Jugoslavije i organima unutrašnjih poslova.

Obaveze iz stava 1. ovog člana oslobađaju se trudnice i majke koje imaju dete mlađe od sedam godina, odnosno dva deteta ili više dece mlađe od deset godina, kao i lica nesposobna za učešće u jedinicama i organima civilne zaštite.

Način učešća u civilnoj odbrani i zaštiti propisuje savezni ministar za odbranu.

3. Obučavanje za odbranu zemlje

Član 23.

Svi građani, prema svojim sposobnostima i pod uslovima propisanim odredbama člana 22. st. 2. i 3. ovog zakona, imaju pravo i dužnost da se obučavaju za odbranu zemlje.

Propise o obučavanju građana za odbranu zemlje u smislu stava 1. ovog člana donosi Savezna vlada.

4. Radna obaveza

Član 24.

Radna obaveza građana sastoji se u izvršavanju određenih poslova i zadataka za vreme ratnog stanja, stanja neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja.

Radnu obavezu imaju svi za rad sposobni građani koji su navršili 15 godina, a nisu raspoređeni na službu u Vojsci Jugoslavije. Pripadnici organa unutrašnjih poslova radnu obavezu izvršavaju u tim organima.

Izvršavanje radne obaveze ne može se utvrditi građaninu bez njegove saglasnosti, i to:

- 1) roditelju deteta do 15 godina starosti čiji je bračni drug na izvršavanju vojne obaveze;
- 2) samohranom roditelju, odnosno majci, koji ima dete mlađe od 7 godina, odnosno dvoje ili više dece mlađe od 10 godina ili dete koje je težak invalid, a kome je, prema nalazu nadležnog zdravstvenog organa, potrebna tuđa nega;
- 3) ženi za vreme trudnoće, porođaja i materinstva;
- 4) licu čiji je bračni drug težak invalid prema nalazu nadležnog zdravstvenog organa - ako mu je potrebna tuđa nega;
- 5) licu nesposobnom za rad.

U toku izvršavanja radne obaveze ne može se organizovati štrajk.

Savezna vlada donosi propise o organizovanju i izvršavanju radne obaveze.

Član 25.

Starešina Vojske Jugoslavije na položaju komandanta bataljona, njemu ravnom ili višem komandnom položaju može u ratu, za neodložne potrebe izvođenja borbenih dejstava, narediti radnu obavezu građanima u zoni borbenih dejstava ako nadležni organ nije u mogućnosti da izda takvo naređenje, o čemu obaveštava pretpostavljenog starešinu i nadležni organ određen propisima iz člana 24. stav 5. ovog zakona.

5. Materijalna obaveza

Član 26.

Za potrebe odbrane zemlje građani su dužni da daju: motorna, prevozna i specijalna vozila; građevinske i druge mašine; sredstva i uređaje veze; sredstva i uređaje za proizvodnju, prenos i emitovanje radio i televizijskog programa, zakupljene kapacitete i prava za emitovanje satelitskog, radio i televizijskog programa; sredstva i uređaje za pripremu, štampanje i snimanje časopisa, revija, novina, brošura i drugog štampanog materijala; plovne objekte; zgrade i zemljišta; luke, pristaništa i instalacije za plovidbu, snabdevanje, održavanje i remont plovnih objekata; vazduhoplove, aerodrome, pumpne stanice i skladišta; oružje, jahaću, tegleću i tovarnu stoku, kao i druga potrebna materijalna sredstva.

Sredstva iz stava 1. ovog člana popisuje Savezno ministarstvo za odbranu.

Građani čija su materijalna sredstva popisana za potrebe odbrane zemlje dužni su da ta sredstva, na zahtev Saveznog ministarstva za odbranu, dopreme na određeno mesto u stanju koje omogućava njihovu namensku upotrebu. Savezno ministarstvo za odbranu može zahtevati da se ta sredstva dopreme i radi pregleda ili upotrebe u vojnoj vežbi.

Kad Savezno ministarstvo za odbranu nije u mogućnosti da izvrši zahtev Vojske Jugoslavije za predaju stvari, starešina Vojske Jugoslavije ranga komandanta puka-brigade ili njemu ravnom ili višem komandnom položaju može narediti vlasniku stvari predaju stvari jedinici Vojske Jugoslavije.

Građani koji ostanu bez popisanih materijalnih sredstava ili čija sredstva postanu tehnički neispravna ili neupotrebljiva, ili na tim sredstvima nastanu bitne promene tehničke prirode, dužni su da o tome odmah, a najdocnije u roku od 15 dana, obaveste Savezno ministarstvo za odbranu.

Član 27.

Ako za vreme ratnog stanja jedinice Vojske Jugoslavije ne mogu na redovan način da se snabdevaju neophodnom hranom, pogonskim materijalom, ogrevom i drugim sredstvima, Savezno ministarstvo za odbranu, na zahtev starešine Vojske Jugoslavije na položaju

komandanta bataljona, njemu ravnom ili višem položaju, može narediti da građani ili njihova domaćinstva daju neophodna materijalna sredstva.

Ako usled ratnih uslova Savezno ministarstvo za odbranu nije u mogućnosti da vrši svoju funkciju, izvršavanje materijalne obaveze može narediti starešina iz stava 1. ovog člana.

Član 28.

Materijalnu obavezu imaju i strani državljani koji stalno borave na teritoriji SRJ, osim onih koji su na službi u diplomatskim, konzularnim i drugim predstavništvima stranih država i međunarodnih organizacija.

Član 29.

Vlasniku materijalnih sredstava uzetih za potrebe odbrane zemlje pripada naknada.

Član 30.

Savezna vlada određuje materijalna sredstva, propisuje evidenciju tih sredstava, način njihovog uzimanja i visinu naknade za dopremanje i korišćenje, kao i postupak za utvrđivanje naknade za oštećena, uništena ili nestala sredstva uzeta za potrebe odbrane zemlje.

Glava III

PRAVA I DUŽNOSTI PREDUZEĆA I DRUGIH PRAVNIH LICA

Član 30a.

Preduzeća i druga pravna lica u obavljanju svoje redovne delatnosti dužna su da vrše i poslove odbrane zemlje koji se odnose na planiranje, organizovanje, pripremanje i osposobljavanje za njihov rad u slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja i vanrednog stanja i odgovorni su za stanje svojih priprema za odbranu.

Član 31.

Preduzeća i druga pravna lica koja proizvode predmete i vrše usluge od posebnog interesa za odbranu zemlje, za Vojsku Jguoslavije, jedinice i organe unutrašnjih poslova, državne organe, civilnu odbranu, civilnu zaštitu, preduzeća, stanovništvo i druge prioritete u slučaju ratnog stanja, neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja, dužni su da u miru planiraju mere kojima obezbeđuju vršenje te proizvodnje i usluga, snabdevanje sirovinama, repromaterijalom, energijom i drugim potrebama, kao i da obezbede potreban broj radnika za vršenje te proizvodnje i usluga, zaštitu radnika, materijalnih i drugih dobara i druge mere, u skladu sa Planom odbrane zemlje.

Na zahtev Saveznog ministarstva za odbranu, preduzeća i druga pravna lica iz člana 32. ovog zakona dužna su da prvenstveno proizvode predmete, odnosno vrše usluge od posebnog interesa za odbranu zemlje.

Međusobna prava i obaveze preduzeća, drugih pravnih lica i Saveznog ministarstva za odbranu u vezi s proizvodnjom predmeta, odnosno vršenjem usluga iz stava 2. ovog člana utvrđuju se ugovorom.

Savezna vlada određuje predmete, odnosno usluge koje su od posebnog interesa za odbranu zemlje.

Član 32.

Preduzeća i druga pravna lica koja proizvode predmete, odnosno vrše usluge od posebnog značaja za odbranu zemlje ili su osposobljena za takvu delatnost ne mogu menjati namenu proizvodno-tehnoloških celina koje služe za proizvodnju tih predmeta, odnosno vršenje usluga, bez saglasnosti Savezne vlade.

Ako Savezna vlada, odnosno savezni organ uprave ne da saglasnost iz stava 1. ovog člana, dužan je da preduzeću i drugom pravnom licu nadoknadi stvarnu štetu koja je zbog toga nastala.

Preduzeća i druga pravna lica iz stava 1. ovog člana određuje Savezna vlada.

Član 33.

Preduzeća u oblasti drumskog, železničkog, vazdušnog i pomorskog saobraćaja, saobraćaja na unutrašnjim plovnim putevima i poštansko-telegrafsko-telefonskog saobraćaja i drugi nosioci sistema veza dužni su da za vreme ratnog stanja, stanja neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja, kao i pri mobilizaciji Vojske Jugoslavije, prvenstveno vrše usluge koje naredi Savezno ministarstvo za odbranu. Za te usluge preduzećima pripada naknada stvarnih troškova.

Savezna vlada donosi propise o uslugama iz stava 1. ovog člana, načinu utvrđivanja visine naknade stvarnih troškova za te usluge i njihovom plaćanju.

Član 34.

Pri projektovanju, izgradnji i rekonstrukciji investicionih objekata značajnih za odbranu zemlje i izradi prostornih i urbanističkih planova, preduzeća i druga pravna lica - investitori dužni su da se pridržavaju posebnih uslova i zahteva u pogledu potreba odbrane zemlje.

Preduzeća i druga pravna lica koja pripremaju i izvršavaju prostorne i urbanističke planove, kao i organi koji te planove donose, dužni su da u pogledu potreba odbrane zemlje i zaštite od ratnih razaranja postupaju u skladu s propisanim merama i zahtevima Saveznog ministarstva za odbranu.

Savezna vlada određuje vrste objekata ili pojedine objekte i prostorne i urbanističke planove iz stava 1. ovog člana, postupak obaveštavanja o projektovanju, izgradnji i rekonstrukciji tih objekata i način postavljanja zahteva.

Član 35.

Preduzeća i druga pravna lica koja se bave naučnoistraživačkim radom i razvojem ili koja pripremaju naučnoistraživačke i razvojne projekte, dužna su da u svoje istraživačke i razvojne programe, na zahtev Saveznog ministarstva za odbranu ili samostalno, uključe i istraživanja značajna za odbranu zemlje i rezultate tih istraživanja dostave Saveznom ministarstvu za odbranu.

Podatke iz stava 1. ovog člana Savezno ministarstvo za odbranu može da koristi isključivo za potrebe odbrane zemlje i da u tu svrhu odobri njihovo korišćenje.

Član 36.

Pri izboru, izgradnji i razvoju velikih tehničkih sistema u oblasti veza, informatike, vazdušnog i železničkog saobraćaja, elektroenergetike, vodosnabdevanja i drugim oblastima od interesa za odbranu zemlje, kao i pri nabavkama tehničkih sredstava značajnih za funkcionisanje tih sistema, investitori su dužni da usklade te sisteme s potrebama odbrane zemlje i da o svojim programima razvoja upoznaju Savezno ministarstvo za odbranu.

Savezno ministarstvo za odbranu može od investitora zahtevati da usklade sisteme iz stava 1. ovog člana s potrebama odbrane zemlje. Investitor je dužan da postupi po tom zahtevu.

Savezna vlada određuje sisteme i tehnička sredstva iz stava 1. ovog člana i propisuje postupak obaveštavanja o izboru, izgradnji i razvoju tih sistema, nabavkama tehničkih sredstava i postavljanju zahteva iz stava 2. ovog člana.

Član 37.

Prilikom standardizacije i tipizacije proizvoda, objekata i uređaja od posebnog interesa za odbranu zemlje, organ nadležan za standardizaciju i tipizaciju dužan je da ih prilagodi potrebama odbrane zemlje i, u vezi s tim, pribavi saglasnost Saveznog ministarstva za odbranu.

Uvoz i izvoz proizvoda, objekata i uređaja iz stava 1. ovog člana odobrava Savezna vlada.

Član 38.

Preduzeća i druga pravna lica koja upravljaju šumama s posebnom namenom za potrebe odbrane zemlje dužna su da, pri donošenju šumskoprivredne osnove, ispunjavaju zahteve koje im postavi Savezno ministarstvo za odbranu ili drugi organ koji šumu koristi za potrebe odbrane zemlje.

Savezna vlada proglašava šume s posebnom namenom za potrebe odbrane zemlje, odobrava šumskoprivredne poslove i ostvaruje nadzor nad radom preduzeća i drugih pravnih lica koja upravljaju tim šumama.

Član 39.

Odredbe člana 24. o radnoj obavezi i čl. 26, 27, 29. i 30. ovog zakona o davanju materijalnih sredstava za odbranu zemlje odnose se i na preduzeća i druga pravna lica.

Glava IV

PRAVA I DUŽNOSTI DRŽAVNIH ORGANA

1. Predsednik Republike

Član 40.

Predsednik Republike, u skladu sa odlukama Vrhovnog saveta odbrane:

- 1) naređuje sprovođenje Plana odbrane zemlje;
- 2) komanduje Vojskom Jugoslavije u miru i ratu;
- 3) utvrđuje vojnoteritorijalnu podelu zemlje.

2. Vrhovni savet odbrane

Član 41.

Vrhovni savet odbrane:

- 1) usvaja Plan odbrane zemlje;
- 2) donosi odluke u skladu s kojima predsednik Republike komanduje Vojskom Jugoslavije;
- 3) procenjuje moguće ratne i druge opasnosti za odbranu i bezbednost zemlje;
- 4) utvrđuje potrebe opremanja i naoružavanja za odbranu zemlje;
- 5) utvrđuje potrebe za uređenje teritorije za odbranu zemlje;
- 6) utvrđuje strategiju oružane borbe i pravila upotrebe snaga za odbranu zemlje i vođenje rata;
- 7) odobrava osnove planova i programa obučavanja za odbranu zemlje i osposobljavanja za rad na poslovima odbrane zemlje;
- 8) obavlja i druge poslove utvrđene saveznim zakonom.

Predsednik Vrhovnog saveta odbrane stara se o sprovođenju odluka Vrhovnog saveta odbrane.

O poslovima iz stava 1. ovog člana Vrhovni savet odbrane, po potrebi, obaveštava predsednika Veća republika Savezne skupštine i Saveznu vladu.

3. Savezna vlada

Član 42.

Savezna vlada:

- 1) izvršava savezne zakone i druge propise i opšte akte Savezne skupštine koji se odnose na odbranu zemlje;
- 2) naređuje opštu mobilizaciju i, u skladu sa Planom odbrane zemlje, organizuje pripreme građana, državnih organa, preduzeća i drugih pravnih lica za odbranu zemlje;
- 3) utvrđuje kriterijume za raspoređivanje građana i normative materijalnih sredstava za potrebe popune Vojske Jugoslavije i druge potrebe odbrane zemlje;
- 4) donosi odluke i preduzima mere za rad državnih organa, preduzeća i drugih pravnih lica za vreme ratnog stanja, stanja neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja;
- 5) stara se o razvoju kapaciteta za proizvodnju predmeta naoružanja i vojne opreme i o njihovom prometu;
- 6) stara se o obezbeđivanju potrebnih materijalnih i finansijskih sredstava za izvršavanje Plana odbrane zemlje i za obezbeđivanje saveznih robnih rezervi za potrebe zemlje u slučaju ratnog stanja, stanja neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja, kao i potrebnih sredstava za finansiranje priprema u delatnostima od posebnog značaja za odbranu zemlje;
- 7) organizuje zaštitu tehničko-tehnoloških sistema i sistema veza i naređuje mere kriptozastite i bezbednosti prenosa poverljivih podataka i informacija;
- 8) organizuje veze za potrebe državnih organa i režim njihove upotrebe za vreme ratnog stanja, stanja neposredne ratne opasnosti ili vanrednog stanja;
- 9) organizuje službu osmatranja i obaveštavanja za potrebe državnih organa;
- 10) obavlja i druge poslove u oblasti odbrane zemlje za koje je nadležna po Ustavu SRJ i saveznom zakonu.

4. Savezno ministarstvo za odbranu

Član 43.

Savezno ministarstvo za odbranu obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na sprovođenje politike odbrane zemlje i ostvarivanje sistema odbrane, i to:

- 1) pripremanje i planiranje mobilizacije, organizovanje priprema za odbranu zemlje i izvršavanje drugih obaveza utvrđenih Planom odbrane zemlje;
- 2) planiranje i organizovanje izvršavanja obaveze građana u odbrani zemlje, osim vojne obaveze;
- 3) izradu procene mogućih ratnih i drugih opasnosti za odbranu zemlje;
- 4) izradu plana organizovanja priprema za odbranu i plana mobilizacije;
- 5) planiranje i organizovanje zaštite i spasavanja u slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili vanrednog stanja;
- 6) uređivanje i pripremanje teritorije za potrebe odbrane zemlje;
- 7) obučavanje za odbranu zemlje i školovanje za rad na poslovima odbrane i bezbednosti zemlje;
- 8) opremanje i naoružavanje za potrebe odbrane zemlje;
- 9) naučnoistraživački rad značajan za odbranu zemlje;
- 10) usklađivanje organizacije veza i informativnih i telekomunikacionih sistema u zemlji za potrebe odbrane;
- 11) organizovanje i funkcionisanje ratnog režima plovidbe na moru i unutrašnjim plovnim putevima;
- 12) organizovanje veza i kriptozastite za potrebe državnih organa i organizacija;

- 13) organizovanje i pripremanje kapaciteta za proizvodnju predmeta naoružanja i vojne opreme i obezbeđivanje prioriteta proizvodnje za potrebe Vojske Jugoslavije;
- 14) statistička istraživanja i evidencije od interesa za odbranu zemlje;
- 15) druge upravne i stručne poslove u vezi sa sprovođenjem saveznih zakona, drugih saveznih propisa i opštih akata Savezne skupštine i Savezne vlade u oblasti odbrane zemlje koji su mu stavljeni u nadležnost saveznim zakonom.

Član 44.

Savezno ministarstvo za odbranu obavlja inspekcijske poslove u vezi sa izvršavanjem saveznih zakona i drugih saveznih propisa i planova i mera saveznih organa i saveznih organizacija, koji se odnose naročito na:

- 1) organizovanje i usklađivanje priprema za odbranu zemlje;
- 2) sprovođenje odluka i akata predsednika Republike, Vrhovnog saveta odbrane i Savezne vlade;
- 3) ostvarivanje i usklađivanje organizacije veza u smislu člana 43. stav 1. tačka 7. ovog zakona.

Član 45.

U vršenju inspekcijskih poslova iz člana 44. ovog zakona ovlašćena lica imaju pravo i dužnost:

- 1) da proveravaju pripreme i izvršenje opšte mobilizacije, pripreme za odbranu zemlje i sprovođenje odluka i mera Savezne vlade i drugih nadležnih saveznih organa o tim pripremama;
- 2) da naredе otklanjanje neusklađenosti;
- 3) da obustave izvršenje mera ili radnji koje nisu u skladu s Planom odbrane zemlje dok nadležni organ ne donese odluku o tome;
- 4) da pružaju stručnu pomoć organima čije pripreme kontrolišu i da o utvrđenom stanju i preduzetim merama obaveste nadležne organe.

Kontrolisani organi su dužni da postupe po nalazima ovlašćenih lica za inspekcijske poslove.

Član 46.

Savezno ministarstvo za odbranu obavlja poslove u vezi sa izgradnjom vojnih i drugih objekata od posebnog značaja za odbranu zemlje i izgradnjom investicionih objekata u vojnom krugu za potrebe Vojske Jugoslavije.

Savezna vlada donosi propise o pravima i dužnostima organa pri izgradnji objekata iz stava 1. ovog člana, tehničkoj i drugoj dokumentaciji za te objekte, vođenju potrebnih evidencija o izgradnji objekata, nadzoru nad izgradnjom i održavanju tih objekata.

Član 47.

Radi izvršavanja saveznih zakona i drugih saveznih propisa koji se odnose na odbranu zemlje, Savezno ministarstvo za odbranu može državnim organima i organizacijama republika članica i jedinicama lokalne samouprave, preduzećima i drugim pravnim licima davati instrukcije za obavljanje poslova koji se odnose na odbranu zemlje i vršiti nadzor nad izvršavanjem saveznih propisa u toj oblasti, osim u poslovima iz delokruga drugih saveznih organa i organizacija i tražiti izveštaje o izvršavanju saveznih propisa u oblasti odbrane zemlje za čije su izvršavanje organi i organizacije odgovorni.

Državni organi, preduzeća i druga pravna lica iz stava 1. ovog člana dužni su da postupe po instrukcijama i zahtevima Saveznog ministarstva za odbranu.

5. Drugi državni organi

Član 48.

Savezni organi i savezne organizacije, organi i organizacije republika članica, u okviru svog delokruga, odgovorni su za stanje svojih priprema za odbranu, kao i za stanje priprema za odbranu i funkcionisanje oblasti za koju su obrazovani. U slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili vanrednog stanja, ti organi i organizacije izvršavaju savezne zakone, druge propise i opšte akte, obaveze utvrđene Planom odbrane zemlje i druge zadatke od interesa za odbranu zemlje.

Organi lokalne samouprave i drugi oblici teritorijalnog organizovanja, u okviru svog delokruga, odgovorni su za stanje svojih priprema za odbranu, kao i za stanje priprema preduzeća i drugih pravnih lica preko kojih građani neposredno zadovoljavaju svoje određene potrebe ili se realizuju zadaci iz Plana odbrane zemlje. U slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili vanrednog stanja, ovi organi izvršavaju savezne zakone, druge propise i opšte akte i obaveze utvrđene Planom odbrane zemlje.

Glava V

CIVILNA ODBRANA I ZAŠTITA

1. Osmatranje i obaveštavanje

Član 49.

Radi otkrivanja i praćenja svih vrsta opasnosti od ratnih dejstava i prirodnih i drugih nesreća koje mogu ugroziti stanovništvo, Vojsku Jugoslavije i materijalna dobra i radi obaveštavanja i uzbunjivanja građana, državnih organa, preduzeća i drugih pravnih lica o tim opasnostima u miru i ratu, organizuje se služba osmatranja i obaveštavanja.

Član 50.

Državni organi, preduzeća i druga pravna lica, koji se u okviru svojih delatnosti bave osmatranjem i utvrđivanjem određenih pojava, a naročito hidrometeorološke, vatrogasne i seizmološke službe, zdravstvene službe, službe radiološke zaštite, službe u oblasti poljoprivrede, vodoprivrede, elektroprivrede, pomorstva i druge službe, dužni su da službi osmatranja i obaveštavanja i njenim organima odmah dostavljaju podatke značajne za civilnu odbranu i zaštitu.

Elektroprivredna i vodoprivredna preduzeća i druga pravna lica koja koriste hidrosisteme dužna su da, preko državnih organa nadležnih za uzbunjivanje, obezbede blagovremeno obaveštavanje i uzbunjivanje stanovništva na ugroženim područjima i da svojim sredstvima pružaju pomoć u obaveštavanju i uzbunjivanju stanovništva.

Član 51.

Znaci za uzbunjivanje su jedinstveni za celu teritoriju SRJ i sa njima se stanovništvo mora blagovremeno upoznati.

Član 52.

Služba osmatranja i obaveštavanja popunjava se vojnim obveznicima i licima koja su obavezna da učestvuju u jedinicama i organima civilne odbrane i zaštite.

Pripadnici službe osmatranja i obaveštavanja nose jedinstvene oznake.

Član 53.

Propise o organizovanju i radu službe osmatranja i obaveštavanja, obavezama državnih organa, preduzeća i drugih pravnih lica u pogledu obaveštavanja u smislu člana 50. stav 2. ovog zakona i određivanju znakova za uzbunjivanje i oznakama službe osmatranja i obaveštavanja donosi Savezna vlada.

2. Zaštita civilnog stanovništva

Član 54.

Građani, državni organi, preduzeća i druga pravna lica organizuju se, pripremaju i učestvuju u zaštiti civilnog stanovništva i materijalnih i drugih dobara od ratnih razaranja, prirodnih i drugih nesreća i drugih opasnosti u miru i ratu.

Član 55.

Sredstva za ličnu i kolektivnu zaštitu, oprema jedinica i organa za zaštitu civilnog stanovništva, skloništa i drugi objekti namenjeni za zaštitu i spasavanje stanovništva, materijalnih i drugih dobara koje utvrdi Savezno ministarstvo za odbranu, moraju odgovarati jedinstvenim standardima i tehničkim normativima, odnosno normativima kvaliteta propisanim za tu opremu, sredstva i objekte.

Član 56.

Radi lične zaštite od ratnih dejstava i drugih opasnosti, građani sami obezbeđuju sredstva za ličnu zaštitu ako im takva sredstva nisu obezbeđena po drugom osnovu.

Državni organi, preduzeća i druga pravna lica i građani koji su vlasnici stambenih, poslovnih, javnih i drugih zgrada i objekata ili upravljaju njima, obezbeđuju sredstva i opremu za kolektivnu zaštitu u tim zgradama i objektima.

Savezna vlada utvrđuje liste sredstava za ličnu i kolektivnu zaštitu koja su dužni da obezbede građani, državni organi, preduzeća i druga pravna lica, kao i vlasnici zgrada i drugih objekata.

Član 57.

Radi zaštite od ratnih dejstava, državni organi, preduzeća i druga pravna lica, u okviru svojih prava i dužnosti, dužni su da obezbede da se stanovništvo i materijalna i druga dobra smeste u skloništa i druge objekte za zaštitu.

Pri izgradnji zgrada u gradovima i privrednim centrima, kao i u drugim naseljenim mestima koja bi, prema proceni nadležnog državnog organa, mogla biti cilj napada u ratu, državni organi, preduzeća i druga pravna lica, kao i građani pri izgradnji zgrada u svojini, dužni su da obezbede izgradnju skloništa ili drugih objekata za zaštitu stanovništva i materijalnih i drugih dobara.

Član 58.

Sredstva za skloništa i druge objekte za zaštitu, u smislu člana 57. stav 2. ovog zakona, obezbeđuje investitor.

Visina sredstava iz stava 1. ovog člana određuje se prema investicionoj vrednosti objekta i godišnjoj poreskoj stopi koju utvrdi nadležni organ.

2.1. Jedinice civilne zaštite

Član 59.

Jedinice civilne zaštite obrazuju državni organi, preduzeća i druga pravna lica, u skladu s Planom odbrane zemlje, a mogu ih obrazovati i građani na dobrovoljnom principu.

Jedinice civilne zaštite namenjene su za zaštitu i spasavanje stanovništva i materijalnih i drugih dobara od ratnih razaranja, prirodnih i drugih nesreća i drugih opasnosti u miru i ratu na teritoriji za koju su obrazovani.

Jedinice civilne zaštite popunjavaju se licima koja su obavezna da učestvuju u jedinicama i organima civilne zaštite i dobrovoljcima.

Jedinice civilne zaštite, ekipe i drugi oblici organizovanja koji se obrazuju radi zaštite i spasavanja stanovništva, materijalnih i drugih dobara, kao i komunalna i građevinska preduzeća i druga pravna lica, uključuju se, prema Planu odbrane zemlje, u akcije zaštite i spasavanja od ratnih razaranja, prirodnih i drugih nesreća i opasnosti u miru i ratu i postupaju po uputstvima organa nadležnih za te poslove.

Član 60.

Propise o organizovanju i radu, opremanju i osposobljavanju jedinica civilne zaštite i drugih oblika organizovanja zaštite civilnog stanovništva, kao i o sprovođenju mera zaštite i spasavanja, donosi Savezna vlada.

2.2. Jedinice civilne odbrane

Član 61.

Za vreme ratnog stanja, a, po potrebi, i u slučaju neposredne ratne opasnosti, od lokalnog stanovništva mogu se organizovati straže, patrole i jedinice civilne odbrane radi zaštite od napada na civilno stanovništvo i njegovu imovinu, obezbeđenja objekata u opštoj upotrebi (škole, bolnice i dr.) i drugih objekata i dobara koji služe civilnoj nameni.

Jedinice iz stava 1. ovog člana obrazuju se, po odluci Saveznog ministarstva za odbranu, od građana koji ne podležu vojnoj obavezi ili nisu raspoređeni, odnosno uključeni u jedinice civilne zaštite i druge oblike zaštite civilnog stanovništva i materijalnih dobara.

Odlukom iz stava 2. ovog člana uređuju se i organizovanje, rad, opremanje i osposobljavanje jedinica civilne odbrane.

Pripadnici jedinica civilne odbrane i njihova oprema, sredstva i objekti moraju biti vidljivo obeleženi međunarodnim znakom civilne zaštite.

Član 62.

Građani koji su uključeni u straže, patrole i jedinice civilne odbrane naoružavaju se lakim ličnim oružjem za održavanje reda i za samoodbranu.

Član 63.

Stražama, patrolama i jedinicama civilne odbrane komanduju državni organi nadležni za poslove civilne odbrane i zaštite.

Starešina Vojske Jugoslavije na položaju komandanta bataljona ili višem položaju može jedinicama iz stava 1. ovog člana davati posebne zadatke u pogledu odbrane i zaštite civilnog stanovništva i materijalnih dobara i kontrolisati ih u zoni svoje odgovornosti.

2.3. Evakuacija

Član 64.

U slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili vanrednog stanja, u skladu s Planom odbrane zemlje, može se narediti evakuacija stanovništva, odnosno pojedinih kategorija stanovništva (deca, starci i dr.) sa određenog dela teritorije, kao i evakuacija državnih organa, preduzeća i drugih pravnih lica, zajedno sa imovinom za koju to bude naređeno.

Član 65.

Evakuaciju iz člana 64. ovog zakona naređuje Savezna vlada i određuje teritorije za razmeštaj evakuisanog stanovništva i imovine.

Evakuaciju civilnog stanovništva organizuju i sprovode državni organi nadležni za poslove civilne odbrane i zaštite.

Evakuaciju na teritoriji ugroženoj ili zahvaćenoj ratnim dejstvima može narediti starešina Vojske Jugoslavije na položaju komandanta brigade, odnosno puka ili višem položaju.

Član 66.

Savezna vlada propisuje organizaciju i rad državnih organa i organizacija na teritoriji sa koje je evakuacija izvršena.

Glava VI

BEZBEDNOST I MERE ZAŠTITE

Član 67.

Građani, državni organi, preduzeća i druga pravna lica dužni su da odgovarajućim merama štite tajne podatke o odbrani zemlje i izvršavaju propisane i naređene mere za zaštitu tih podataka.

Tajnim podacima o odbrani zemlje, u smislu ovog zakona, smatraju se dokumenti, podaci o borbenim i drugim materijalnim sredstvima, objektima, merama i radnjama i drugi podaci čije bi otkrivanje moglo naneti štetu odbrani i bezbednosti zemlje.

Savezna vlada propisuje kriterijume za utvrđivanje podataka značajnih za odbranu zemlje koji se moraju čuvati kao državna ili službena tajna, kao i obavezne mere za njihovu zaštitu.

Predsednik Republike propisuje kriterijume za utvrđivanje podataka o Vojsci Jugoslavije koji predstavljaju vojnu tajnu, stepen vojne tajne i mere za njihovu zaštitu.

Državni organi, preduzeća i druga pravna lica dužni su da utvrde koji se podaci od interesa za odbranu zemlje iz njihovog delokruga smatraju tajnim podacima i da odrede mere i postupak za zaštitu tih podataka.

Član 68.

Tajni podaci o odbrani zemlje mogu se predati radi prenosa i prenositi tehničkim sredstvima veze samo uz primenu mera kriptozastite.

Član 69.

Ako to zahtevaju potrebe odbrane zemlje, državljanima SRJ i strancima ili samo strancima može se ograničiti sloboda kretanja, boravka ili nastanjivanja u pojedinim mestima i zonama (u daljem tekstu: zabranjene zone).

Savezna vlada određuje zabranjene zone na kopnu, u unutrašnjim morskim vodama i na teritorijalnom moru SRJ i donosi propise o obeležavanju zabranjenih zona.

Član 70.

Radi bezbednosti ljudi i imovine i zaštite interesa odbrane zemlje za vreme izvođenja vojnih vežbi, savezni ministar za odbranu može ograničiti slobodu kretanja na određenom području na kome se vežba izvodi i, u saradnji s nadležnim organom, odrediti mere za obezbeđenje tog područja.

Starešina Vojske Jugoslavije na položaju komandanta brigade, odnosno puka ili višem položaju može u ratu, u rejonu, zoni i na prostoru izvođenja i pripremanja borbenih dejstava, privremeno ograničiti slobodu kretanja.

Član 71.

Zabranjeni su osmatranje, snimanje i pristup vojnim objektima i objektima koji su određeni kao objekti od posebnog značaja za odbranu zemlje i rejonima tih objekata na kojima se, bez saglasnosti Saveznog ministarstva za odbranu, ne mogu graditi drugi objekti.

Zabranjeni su osmatranje, snimanje i pristup u rejonima u kojima se premer i istraživanje zemljišta mogu vršiti samo uz saglasnost Saveznog ministarstva za odbranu.

Savezna vlada određuje objekte, odnosno rejone iz stava 1. ovog člana i propisuje mere za njihovu zaštitu, kao i način obeležavanja zabrane osmatranja, snimanja i pristupa tim objektima i rejonima.

Član 72.

Radi zaštite interesa odbrane zemlje, Savezna vlada može zabraniti zapošljavanje stranaca u preduzećima i drugim pravnim licima koja su od posebnog značaja za odbranu zemlje i zabraniti saradnju sa stranim licima.

Član 73.

Strana lica ne mogu na teritoriji SRJ samostalno vršiti naučna i druga istraživanja ili na drugi način prikupljati podatke u oblastima značajnim za odbranu zemlje.

Državni organi, preduzeća i druga pravna lica koji vrše naučna i druga istraživanja u oblastima značajnim za odbranu zemlje na teritoriji SRJ zajedno sa stranim licima ili za potrebe tih lica, ili, u saradnji sa stranim licima, daju podatke značajne za odbranu zemlje, dužni su da prethodno pribave odobrenje Saveznog ministarstva za odbranu.

Savezna vlada propisuje oblasti naučnih i drugih istraživanja i vrste saradnje iz stava 2. ovog člana, kao i postupak i uslove za izdavanje odobrenja iz tog stava.

Član 74.

Na teritoriji na kojoj se nalaze vojni objekti ili drugi objekti namenjeni odbrani zemlje ne mogu se vršiti istraživanja bez odobrenja Saveznog ministarstva za odbranu.

Savezno ministarstvo za odbranu ukinuće rešenje o odobrenju izdato u smislu stava 1. ovog člana ako naknadno utvrdi da to zahtevaju interesi odbrane zemlje.

Član 75.

Snimanje iz vazduha teritorije SRJ za potrebe premera zemljišta, istraživanja i prostornog uređenja i za druge potrebe privrede i nauke i razvijanje i umnožavanje snimaka, osim odgovarajućih vojnih ustanova, mogu vršiti i preduzeća i druga pravna lica koja za to ovlasti Savezna vlada.

Stranim licima zabranjeno je snimanje iz vazduha teritorije SRJ bez prethodne saglasnosti Saveznog ministarstva za odbranu.

Član 76.

Snimci teritorije SRJ iz vazduha mogu se objaviti samo po odobrenju Saveznog ministarstva za odbranu.

Član 77.

Premer i istraživanja zemljišta (geodetska, geofizička, geološka, hidrološka i dr.) u rejonima objekata od posebnog značaja za odbranu zemlje mogu vršiti vojne ustanove, kao i preduzeća i druga pravna lica koja za to dobiju saglasnost organa iz člana 74. stav 1. ovog zakona.

Radovi na premeru zemljišta u graničnom pojasu i priobalnom moru i radovi na povezivanju sa odgovarajućim premerima susednih zemalja mogu se izvoditi samo po odobrenju Saveznog ministarstva za odbranu.

Član 78.

U kartografske i druge publikacije ne smeju se unositi podaci o vojnim objektima i rejonima i drugim objektima iz člana 71. ovog zakona, kao ni drugi podaci koji su od interesa za odbranu zemlje.

Savezna vlada određuje podatke iz stava 1. ovog člana.

Član 79.

Savezna vlada donosi propise o postupku za izdavanje odobrenja za snimanje iz vazduha teritorije SRJ za potrebe premera zemljišta i obalnog mora i za izdavanje kartografskih i drugih publikacija.

Član 80.

Radi zaštite interesa odbrane zemlje, Savezna vlada utvrđuje zadatke i poslove od posebnog značaja za odbranu zemlje koje u državnim organima, preduzećima i drugim pravnim licima treba štiti primenom posebnih mera bezbednosti, kao i kriterijume za popunu radnih mesta na kojima se ti zadaci i poslovi obavljaju.

Glava VII

KAZNENE ODREDBE

Član 81.

Novčanom kaznom od 15.000 do 150.000 novih dinara kazniće se za prekršaj preduzeće ili drugo pravno lice:

- 1) ako svoje pripreme i izvršavanje drugih zadataka i poslova ne uskladi sa obavezama utvrđenim Planom odbrane zemlje i odlukama državnih organa o organizovanju priprema za odbranu (član 6);
- 2) ako obučavanje stanovništva za odbranu zemlje ne organizuje ili ne sprovodi u skladu s planom i programom nadležnog organa (član 23);
- 3) ako u obavljanju svoje redovne delatnosti ne vrši poslove odbrane zemlje koji se odnose na planiranje, organizovanje, pripremanje i osposobljavanje za njihov rad u slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja i vanrednog stanja (član 30a);
- 4) ako na zahtev nadležnog organa prvenstveno ne proizvodi predmete ili ne vrši usluge od posebnog značaja za odbranu zemlje (član 31. stav 1);
- 5) ako bez saglasnosti nadležnog organa izmeni namenu proizvodno-tehnološke celine koja služi za proizvodnju predmeta od posebnog značaja za odbranu zemlje (član 32. stav 1);
- 6) ako ne obezbedi prvenstvo prevoženja, odnosno vršenja usluga za potrebe Vojske Jugoslavije u slučaju neposredne ratne opasnosti ili napada na zemlju ili pri mobilizaciji Vojske Jugoslavije (član 33. stav 1);
- 7) ako se pri projektovanju, izgradnji i rekonstrukciji investicionih objekata i izradi prostornih i urbanističkih planova ne pridržava posebnih uslova i zahteva u pogledu potreba odbrane ili ne postupi u skladu s propisanim merama i zahtevima Saveznog ministarstva za odbranu (član 34. st. 1. i 2);
- 8) ako pri izboru, izgradnji ili razvoju velikog tehničkog sistema značajnog za odbranu i bezbednost zemlje ili pri nabavci tehničkog sredstva značajnog za funkcionisanje tog sistema ne obezbedi usklađenost tog sistema s potrebama odbrane zemlje, ili ako s programom koji se odnosi na izgradnju i razvoj takvog sistema ne upozna nadležni organ, ili ako ne postupi po zahtevu nadležnog organa (član 36. st. 1. i 2);
- 9) ako bez prethodnog odobrenja ili protivno izdatom odobrenju uveze proizvod, objekat ili uređaj od posebnog značaja za odbranu zemlje (član 37);
- 10) ako službi osmatranja i obaveštavanja odmah ne dostavi podatke značajne za civilnu odbranu i zaštitu, ili ako svojim sredstvima ne pruža pomoć u obaveštavanju i uzbunjivanju stanovništva (član 50);
- 11) ako izgradi sklonište ili drugi objekt za zaštitu koji ne odgovara utvrđenim standardima, tehničkim normativima ili normama kvaliteta (član 55);
- 12) ako ne obezbedi sklanjanje ljudi i materijalnih i drugih dobara u sklonište i druge objekte za zaštitu ili ako pri izgradnji zgrade u gradu, privrednom centru ili drugom naseljenom mestu koje bi, prema proceni nadležnog organa, moglo biti cilj napada u ratu, ne obezbedi izgradnju skloništa ili drugog objekta za zaštitu (član 57);
- 13) ako ne obrazuje jedinicu civilne zaštite, odnosno jedinicu civilne odbrane ili drugi oblik organizovanja civilne odbrane i zaštite u skladu s obavezama utvrđenim Planom odbrane zemlje (čl. 59. i 61);
- 14) ako ne organizuje ili ne sprovodi mere zaštite i zaštitu tajnih podataka o odbrani zemlje, ili ako te mere i zaštitu ne organizuje ili ne sprovodi u skladu s propisima nadležnih organa, ili ako ne utvrdi koji se podaci od interesa za odbranu zemlje iz njihovog delokruga smatraju tajnim podacima, ili ako ne odredi mere ili postupke za zaštitu tih podataka, ili ako tajni podatak preda radi prenosa ili ga prenese tehničkim sredstvima bez primene mera kriptozastite (član 67. st. 1, 2. i 5. i član 68);

15) ako bez ovlašćenja, saglasnosti ili odobrenja nadležnog organa snima iz vazduha teritoriju SRJ za potrebe premera zemljišta, istraživanja, prostornog uređenja ili za druge potrebe privrede ili nauke, ili bez saglasnosti ili odobrenja nadležnog organa razvija ili umnožava te snimke (član 75);

16) ako bez odobrenja objavi snimak teritorije SRJ iz vazduha (član 76);

17) ako u kartografsku publikaciju unese podatak o vojnom ili drugom objektu od posebnog značaja za odbranu zemlje ili u kartografsku publikaciju namenjenu javnoj upotrebi unese podatak za koji je utvrđeno da je od interesa za odbranu zemlje (član 78);

18) ako na zadacima i poslovima od posebnog značaja za odbranu zemlje uposli lice protivno propisanim kriterijumima za popunu ili protivno propisanom načinu popune, ili ako ne primeni posebne mere bezbednosti koje odredi nadležni organ radi zaštite tajnosti tih zadataka i poslova (član 80).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana novčanom kaznom od 900 do 9.000 novih dinara kazniće se i odgovorno lice u državnom organu, preduzeću ili drugom pravnom licu.

Za prekršaj iz stava 1. tačka 16. ovog člana učiniocu će se uz kaznu izreći i zaštitna mera oduzimanja sredstava za snimanje i snimljenog materijala.

Član 82.

Novčanom kaznom od 15.000 do 150.000 novih dinara kazniće se za prekršaj preduzeće ili drugo pravno lice:

1) ako nadležnom organu ne dostavi podatke iz programa svog naučnoistraživačkog rada i razvoja ili o svojim naučnim dostignućima ili saznanjima koja su od značaja za odbranu zemlje, ili ako nadležnim organima ne stavi na uvid ili ne preda na korišćenje podatak od značaja za odbranu zemlje kojim raspolaže (član 35);

2) ako pri standardizaciji i tipizaciji proizvoda, objekata ili uređaja, za koji je propisano da je od posebnog značaja za odbranu zemlje, ne pribavi saglasnost nadležnog organa (član 37);

3) ako pri donošenju privrednih osnova za šume s posebnom namenom za vojne potrebe ne postupi po zahtevu nadležnog organa, ili ako se u sprovođenju tih osnova ne pridržava tog zahteva (član 38. stav 1);

4) ako ne izvršava materijalnu obavezu (čl. 26, 27, 28. i 29);

5) ako ne postupi po nalogu ovlašćenog lica za inspeksijske poslove u oblasti odbrane zemlje (član 47. stav 2);

6) ako bez odobrenja nadležnog organa vrši istraživanja na prostoru na kome se nalazi vojni ili drugi objekat namenjen potrebama odbrane zemlje, ili ako to istraživanje vrši protivno izdatom odobrenju (član 74. stav 1).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se novčanom kaznom od 900 do 9.000 novih dinara i odgovorno lice u državnom organu, preduzeću ili drugom pravnom licu.

Član 83.

Novčanom kaznom od 15.000 do 150.000 novih dinara kazniće se za prekršaj strano pravno lice:

1) ako na teritoriji SRJ samostalno vrši naučna i druga istraživanja ili na drugi način prikuplja podatke u oblastima značajnim za odbranu zemlje (član 73. stav 1);

2) ako bez odobrenja nadležnog organa ili protivno izdatom odobrenju snima iz vazduha teritoriju SRJ (član 75. stav 2).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se novčanom kaznom od 900 do 9.000 novih dinara i odgovorno lice u stranom pravnom licu.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se novčanom kaznom od 900 do 9.000 novih dinara ili kaznom zatvora do 60 ana i strano fizičko lice.

Za prekršaj iz stava 1. tačka 2. ovog člana učiniocu će se uz kaznu izreći i zaštitna mera oduzimanja sredstava za snimanje i snimljenog materijala.

Član 84.

Novčanom kaznom od 900 do 9.000 novih dinara ili kaznom zatvora do 60 dana kazniće se za prekršaj građanin:

- 1) ako se ne odazove pozivu ili ne postupi po naređenju nadležnog organa u vezi sa učešćem u civilnoj odbrani i zaštiti ili na drugi način izbegava izvršenje tih svojih prava i dužnosti učešća (član 22);
- 2) ako se ne odazove pozivu ili izbegava obučavanje za odbranu zemlje (član 23. stav 1);
- 3) ako se ne odazove pozivu ili ne postupi po naređenju nadležnog organa, odnosno nadležnog vojnog starešine na komandnoj dužnosti u vezi sa izvršavanjem radne obaveze ili izbegava tu obavezu (čl. 24. i 25);
- 4) ako ne preda materijalna sredstva ili na drugi način izbegava izvršavanje materijalne obaveze (član 26);
- 5) ako pri izgradnji zgrade ili poslovne prostorije u gradu, privrednom centru ili drugom naseljenom mestu, koje bi, prema proceni nadležnog organa, moglo da bude cilj napada u ratu, ne izgradi sklonište ili drugi objekat za zaštitu, ili ako izgradi sklonište, odnosno objekat za zaštitu koji ne odgovara propisanim standardima, tehničkim normativima ili normama kvaliteta (član 55. i član 57. stav 2);
- 6) ako ne postupi po propisu ili naredbi nadležnog organa o ograničenju slobode kretanja, boravka ili nastanjivanja u zabranjenim zonama ili ako ne postupi po naredbi nadležnog vojnog starešine o ograničenju kretanja na području na kome se izvode vojne vežbe ili merama za obezbeđenje tog područja (čl. 69. i 70);
- 7) ako osmatra ili snima vojni objekat ili drugi objekat koji je nadležni organ odredio kao objekat od posebnog značaja za odbranu zemlje ili pristupi takvom objektu (član 71);
- 8) ako bez odobrenja nadležnog organa vrši istraživanja na teritoriji na kojoj se nalazi vojni ili drugi objekat namenjen potrebama odbrane zemlje, ili ako to istraživanje ne vrši u skladu sa uslovima na osnovu kojih je dato odobrenje (član 74).

Za prekršaj iz stava 1. tačka 6. ovog člana kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i stranac.

Za prekršaj iz stava 1. tačka 7. ovog člana učiniocu će se uz kaznu izreći i zaštitna mera oduzimanja sredstva za snimanje i snimljenog materijala.

Glava VIII

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 85.

Savezna vlada i drugi savezni organi, koji su ovim zakonom ovlašćeni za donošenje propisa za izvršavanje ovog zakona, doneće te propise u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Vrhovni savet odbrane doneće Plan odbrane zemlje u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 86.

Zadatke i poslove, koje su do stupanja na snagu ovog zakona obavljali organi u republikama članicama nadležni za poslove odbrane, preuzimaju nadležni savezni organi u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Uslove i način preuzimanja radnika, arhive i materijalnih sredstava organa iz stava 1. ovog člana propisaće Savezna vlada.

Član 87.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe: Zakon o opštenarodnoj odbrani ("Službeni list SFRJ", br. 21/82 i 35/91); Zakon o Savetu za narodnu odbranu Predsedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ("Službeni list SFRJ", br. 50/74); Dogovor o zajedničkim osnovama finansiranja opštenarodne odbrane ("Službeni list SFRJ", br. 58/76); Dogovor o jedinstvenim oznakama pripadnika službe osmatranja i obaveštavanja ("Službeni list SFRJ", br. 27/86); Dogovor o jedinstvenim osnovama obučavanja omladine za opštenarodnu odbranu ("Službeni list SFRJ", br. 16/86); Dogovor o jedinstvenim osnovama školovanja i usavršavanja nastavnika za predmet Odbrana i zaštita za srednje škole u SFRJ ("Službeni vojni list", br. 20/75); Odluka o obaveznoj jedinstvenoj metodologiji i o minimumu obaveznih jedinstvenih pokazatelja potrebnih za pripremanje, donošenje i ostvarivanje delova srednjoročnih planova o stvaranju materijalnih i drugih uslova za ostvarivanje i razvoj opštenarodne odbrane i društvene samozaštite ("Službeni list SFRJ", br. 6/80); Odluka o osnovama jedinstvene metodologije i jedinstvenim pokazateljima za planiranje razvoja opštenarodne odbrane ("Službeni list SFRJ", br. 61/85); Odluka o osnovama jedinstvene metodologije i jedinstvenim pokazateljima za izradu planova odbrane ("Službeni list SFRJ", br. 11/86 i 42/87); Odluka o osnovama jedinstvene metodologije za izradu planova za vanredne prilike ("Službeni list SFRJ", br. 75/89); Rešenje o izmenama Orijentacionog nastavnog programa obuke za odbranu i zaštitu (Predmet Osnovi narodne odbrane) u višim školama i fakultetima ("Službeni vojni list", br. 8/72) i Uputstvo za primenu Odluke o osnovama jedinstvene metodologije i jedinstvenim pokazateljima za izradu planova odbrane ("Službeni list SFRJ", br. 3/87).